אֵין מִינַּאי – אכן ממני התעברה. **אָמַר רַב יוֹסֵף, לְמַאי נַיחוּשׁ לָהּ** – וכי מדוע יש לחשוש בזה, והרי חָדָא – טעם ראשון שאין לחשוש, **דְּהָא קָא מוֹדֶה** – שהרי הארוס מודה שלא זינתה, אלא ממנו נתעברה, **וְעוֹד, אף אם אין הארוס לפנינו ואינו מודה, הָא אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל, חֲלָבָהּ בְּרֵנָן גַּמְלִיאֵל שהאשה נאמנת לומר לכשר נבעלתי, וגם כאן טוענת האשה שלכשר נבעלה, והיינו לארוס, וכיון שכך יש להכשיר את הולד, ואף האשה אינה נאסרת על בעלה.**

אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, משמע מדבריך, שהטעם השני, שהלכה כרבן גמליאל, שייך אף באופן שאין הארוס מודה שהולד ממנו [אלא שיש טעם נוסף להתיר, מחמת שהוא מודה, ואף לרבי יהושע], וקשה, **וּבָהָא** – וכי במעשה זה **כִּי** [–אם] **לֹא** היה הארוס **מוֹדֶה**, וכי **מַכְשֵׁר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהָאָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה, שִׁנְּנָא** – שנון וחריף, אמנם **חֲלָבָהּ בְּרֵנָן גַּמְלִיאֵל**, שהאשה נאמנת לומר שנבעלה לכשר, **וּמכל מקום אַתְּ לֹא תַּעֲבִיד עוּבְדָּא** – אתה לא תעשה מעשה להתירה, **עַד דְּאִיכָּא** – אלא במקום שיש **רוֹב כְּשֵׁרִין אֲצָלָהּ**, אבל ברוב פסולין יש לפסול מספק, וסבר אביי שאף רבן גמליאל עצמו לא הכשיר ברוב פסולים, וְאם כן קשה, הרי **הָכָא**, במעשה בארוס וארוסתו **רוֹב פְּסוּלִין אֲצָלָהּ**, שהרי היא אסורה על כל אנשי העולם באיסור אשת איש, ומותרת רק לארוס עצמו, ואם כן איך אמר רב יוסף שיש להכשיר משום שהלכה כרבן גמליאל, והרי אין להכשיר במקום רוב פסולין.

הַשִּׁיב רב יוסף לאביי: וְלִיתַּעֲמֵיךְ – לשיטתך, שרבן גמליאל לא הכשיר ברוב פסולים, **תִּקְשֵׁי לָךְ הֵיא גּוּפָא** – יקשה לך גוף דברי שמואל, שמכך שלא אמר בפירוש שאף רבן גמליאל פוסל ברוב פסולים מוכח שרבן גמליאל מכשיר אף בזה, ואם כן, מאחר שאמר שֶׁחֲלָבָהּ כרבן גמליאל, כיצד חזר ואמר **וְאַתְּ לֹא תַּעֲבִיד עוּבְדָּא** אלא ברוב כשרים, וכי מדוע לא נעשה מעשה כרבן גמליאל, שנפסקה הלכה כמותו, **אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר** – אלא מה יש לך לומר בביאור דברי שמואל, שבאמת רבן גמליאל מכשיר גם ברוב פסולין, **וְהָא לְכַתְּחִלָּה הָא דְּיָעֲבַד**, כלומר, לכתחילה ברוב פסולים יש לפוסלה מלהנשא לכהונה, אך בדיעבד, שכבר נישאה לכהן, יש לפסוק כרבן גמליאל שמכשירה, ואין להוציאה מבעלה. סיים רב יוסף את תשובתו לאביי: **וְהָא נַמִּי** – ואף מעשה זה של הארוס וארוסתו, הגם שרוב פסולים אצלה, **כְּדְיָעֲבַד דָּמֵי** – נחשב הוא כנידון של 'דיעבד', שהרי אם לא נאמינה יצטרך הארוס לגרשה, ובדיעבד פוסקים כרבן גמליאל, המכשיר אף ברוב פסולים. ואף שלגבי העובר של אותה ארוסה הנידון הוא כלכתחילה, שהרי אינו נשוי עדיין, מכל מקום אם נפסול את הולד לקהל, יחשוש הבעל שגם אשתו אסורה עליו, ויגרשה, ונמצא שאתה מוציאה מבעלה, ולכן מכשירים גם את הולד.

* * *

הגמרא מבארת את שיטת רבי יהושע, שאין האשה נאמנת לומר שנבעלה לכשר. מקשה הגמרא: **רָמֵי לֵיהּ** – הקשה **אַבַּיֵי (לרבא) [לְרָבָה], וּמִי** – וכי **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** שהאשה **אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת** לומר לכשר נבעלתי, והיינו שאין מעמידים אותה בחזקת כשרות, **וְרָמִינְהוּ** – והרי קשה על כך ממה ששנינו במשנה (עדיות פ"ח מ"ג), **הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא עַל אַלְמָנַת עֵיפָה** – אלמנת אדם ממשפחה שהתערב בה ספק חלל, ויש בה שתי ספיקות, האם אותו אחד שהתערב במשפחה היה באמת חלל, ואף אם היה חלל האם היא היתה נשואה לו או לאדם כשר מהמשפחה, ומכונה 'עיסה' כיון שהעיסה מעורבת מכמה מיני מאכלים, ואף דינה של אלמנה זו מעורב בכמה ספיקות, **שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה לְכְהוּנָּה**, משום שמעמידים אותה על חזקת כשרות ואין פוסלין אותה מספק. ומוכח שרבי יהושע סובר שמעמידים את האשה בחזקת כשרות, ולא כדבריו בסוגייתנו שפוסלים אותה מספק.

אָמַר לֵיהּ רבה לאביי, **הָכִי הַשְׁתָּא** – וכי כך נראה בעיניך עתה, שיש לומר כן, והרי אין הנידונים שוים, **הָתָם**, באלמנת עיסה, הטעם שאנו מתירים אותה להנשא הוא מחמת החזקה **שאִשָּׁה שניּשֵׂאת בּוֹרָקֶת** תחילה שבעלה כשר, **וְאחר כך נִישֵּׂאת**, ומשום כך מעמידים אותה בחזקת כשרות. אבל **הָכָא**, באשה שזינתה, וכי **אִשָּׁה הַמְזַנָּה, בּוֹרֶקֶת וּמְזַנָּה** רק עם אדם כשר, הרי ודאי שהיא עושה כן אף עם פסולים, ולכן אין רבי יהושע מעמידה בחזקת כשרות, אלא פוסלה מספק.

הגמרא מקשה אף בדברי רבן גמליאל: **אָמַר רָבָא**, וכי רק **דִּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ אִדְּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ קָשְׁיָא**, ואילו **דִּבְרֵי גַּמְלִיאֵל אַדִּבְרֵי גַּמְלִיאֵל לֹא קָשְׁיָא**, משום **דְּהָתָם**, במשנה של מדברת ומעוברת, האשה טוענת **בְּרִי** שנבעלה לכשר, וברי בצירוף חזקת כשרות מתיר לכהונה. אבל **הָכָא**, באלמנת עיסה, האשה עצמה טוענת רק **שָׁמָא** כשר הוא, ולכן החמיר רבן גמליאל שלא להעמידה על חזקתה. **דִּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ אַדִּבְרֵי יְהוֹשֻׁעַ נַמִּי לֹא קָשְׁיָא** [ואף שאי אפשר לומר שהטעם הוא משום שאשה שנשאת בודקת ונשאת, שהרי האשה עצמה טוענת שמא ומודה שלא בדקה], **דְּהָתָם**, לגבי ראוה מדברת ומעוברת, יש רק **חַד סְפֵיקָא** – ספק אחד, האם נבעלה לכשר או לפסול, ולכן החמיר רבי יהושע שאין להעמידה על חזקת כשרות, אבל **הָכָא**, באלמנת עיסה, יש **תְּרֵי סְפֵיקֵי** – שתי ספיקות, כלומר, ספק הבא מכח ספק. הספק הראשון נולד באמו של אותו אדם, אם היתה כשירה לכהונה או לא, ומכח זה נולד ספק אם בנה חלל או לא. ובאשר נישאה לו אשה זו ונתאלמנה, הרי היא עצמה אלמנת ספק חלל, וספק אם נפסלה על ידו או לא, ובשני ספיקות מיקל רבי יהושע לילך אחר חזקת כשרות של האשה.

מסכמת הגמרא את סברתם של רבן גמליאל ורבי יהושע: **חֲלָבָהּ, לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, אֲלִים לֵיהּ** – חזקה אצלו טענת **בְּרִי, דַּאֲפִילּוּ בְּחַד סְפֵיקָא**, כגון בראוה מדברת ומעוברת, **נַמִּי מַכְשֵׁיר**, בצירוף לחזקת כשרות, **וְקִיל לֵיהּ** – וחלשה אצלו טענת **שָׁמָא, דַּאֲפִילּוּ בִּשְׁפֵק סְפֵיקָא נַמִּי פָּסֵיל**, ולכך באלמנת עיסה פוסל רבן גמליאל אפילו שיש ספק ספיקא, כיון שהאשה טוענת שמא. ואילו **לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אַלִּים לֵיהּ** – חזקה אצלו סברת האיסור במקום שיש **חַד סְפֵיקָא**, כגון בראוה מדברת ומעוברת, **דַּאֲפִילּוּ בִּטענת בְּרִי נַמִּי פָּסֵיל, וְקִיל לֵיהּ סְפֵק סְפֵיקָא**, כגון באלמנת עיסה, **דַּאֲפִילּוּ בִּטענת שָׁמָא נַמִּי מַכְשֵׁיר.**

* * *

הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין 'אלמנת עיסה': **תָּנוּ רַבָּנָן, אֵיזוֹהִי אַלְמָנַת עֵיפָה** – אלמנת אדם שהוא ספק פסול, שהעידו עליה רבי יהושע ורבי יהודה בן בתירא שהיא כשירה לכהונה, **כָּל שֶׁאֵין בָּהּ** – בספקותיה **לֹא מְשׁוּם** ספק **מַמְזֵרוּת** – שבעלה אינו ספק ממזר, **וְלֹא מְשׁוּם** ספק **נְתִינוּת** – שאינו ספק נתין, **וְלֹא מְשׁוּם** ספק **עֲבָדִי מְלָכִים** – שאינו ספק עבד, שאם יש בו אחד מספיקות אלו האסורים בקהל אין אלמנתו כשרה, ולא הכשיר רבי יהושע אלא אלמנת ספק חלל. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר,**

שָׁמַעְתִּי שהעידו, שכָּל שֶׁאֵין בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ – ספק ממזרות, נתינות ועבדות, מַשְׁאִין את אלמנותיהן לְכְהוּנָּה, ולהלן תבאר הגמרא במה הוא חולק על תנא קמא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי מֵאִיר מְנַסֵּא אוֹמֵר כְּדְבָרָיו, אֵיזוֹהִי אַלְמָנַת עֲיָפָה שהכשירה רבי יהושע, כָּל שֶׁנִּטְמְעָה בָּהּ פָּסֶק חָלָל, הוסיף רבי מאיר וביאר, מַכִּירִין יִשְׂרְאֵל את הַמַּמְזֵרִים שֶׁבֵּינֵיהֶם, וְאֵין מַכִּירִין את הַחֲלָלִין שֶׁבֵּינֵיהֶם, ולהלן יבוארו דבריו.

חוזרת הגמרא לבאר את כל דברי הברייתא: אָמַר מַר, אֵיזוֹהִי אַלְמָנַת עֲיָפָה שכשרה, כָּל שֶׁאֵין בָּהּ לֹא מִשּׁוּם ספק מַמְזֵרוּת, וְלֹא מִשּׁוּם ספק נְתִינוּת וְלֹא מִשּׁוּם ספק עַבְדֵי מְלָכִים. ומשמע שרק ספק פסולי קהל אלו פוסלים את נשותיהם לכהונה, הָא – אבל ספק חָלָל, כָּשֵׁר – אלמנתו מותרת, וקשה, מַאי שְׁנָא הָנָךְ – במה שונים פסולי קהל שספקותיהם פוסלים את נשותיהם לכהונה, הרי זהו משום שפסולים אלו כשהם ודאים, פוסלים את האשה לכהונה מִדְּאוֹרַיְיתָא, ולכן אף במקום ספק פסלוה, והרי חָלָל נַמִי פוסל את אשתו לכהונה מִדְּאוֹרַיְיתָא, ומדוע אלמנת ספיקו כשירה.

וְתוּ – ועוד קשה, שנינו בברייתא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, שָׁמַעְתִּי שכָּל שֶׁאֵין בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ הפסולין לקהל, ממזר נתין ועבד, אלא רק ספק חלל, מַשְׁאִין לְכְהוּנָּה, וקשה, שהרי הֵיינוּ – אלו הם דברי תַּנָּא קַמָּא, שרק אלמנת ספק חלל כשירה, ולא אלמנת ספק שאר הפסולים, ומה הוסיף רבי מאיר על דבריו.

מוסיפה הגמרא ומקשה: וְתוּ, שנינו בברייתא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר כְּדְבָרָיו, אֵיזוֹהִי אַלְמָנַת עֲיָפָה שהכשירו, כָּל שֶׁנִּטְמְעָה בָּהּ פָּסֶק חָלָל, אבל ספק ממזר או פסול אחר, פסולה, והוסיף רבי מאיר, מַכִּירִין יִשְׂרְאֵל מַמְזֵרִים שֶׁבֵּינֵיהֶן, וזו סברא להכשיר אלמנת ספק ממזר, שאילו היה ממזר היו יודעים זאת, וְאֵין מַכִּירִין חֲלָלִין שֶׁבֵּינֵיהֶן, ולכך יש לפסול אלמנת ספק חלל. וְקשה, הָא אָמְרַתְּ רֵישָׁא – והרי בתחילת דבריך אמרת שספק חָלָל כָּשֵׁר – אלמנתו מותרת, ובסיום דבריך מבואר שרק ספק ממזר כשר משום שמכירים ישראל ממזרים שביניהם, אבל ספק חלל פסול.

הגמרא מבארת את המחלוקת בברייתא, ובכך יתורצו כל הקושיות: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אדם שאם מכנים אותו מַמְזֵר הוא צוֹוֵחַ ומוחה שאינו ממזר, וּכשמכנים אותו חָלָל הוא שׁוֹתֵק, אִיכָּא בֵּינַייְהוּ – הוא האופן שנחלקו בו התנאים בברייתא, ומחלוקתם היא האם שתיקתו נחשבת כהודאה שהוא חלל, שהרי כשכינוהו 'ממזר' לא שתק, או לא.

מבארת הגמרא לפי זה את סברת מחלוקתם ואת דבריהם בברייתא: תַּנָּא קַמָּא סָבַר, כָּל שם פָּסוּל דִּקְרוּ לֵיהּ לאדם וְשָׁתִיק – ואינו מוחה, זו ראיה שאכן הוא פָּסוּל, ששתיקתו כהודאה. וְהָכִי קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא, אֵיזוֹהִי אַלְמָנַת עֲיָפָה שרבי יהושע מכשיר ורבן גמליאל פוסל, כָּל שֶׁאֵין בָּהּ באלמנה, לֹא שָׁתוֹק מַמְזֵרוּת – שבעלה אינו פסול מחמת ששתק בשקראו לו ממזר, וְלֹא שָׁתוֹק נְתִינוּת וְלֹא שָׁתוֹק עַבְדֵי מְלָכִים וְלֹא שָׁתוֹק חָלָל – שבעלה לא שתק כשכינוהו באחד משמות אלו, שכיון ששתיקה פוסלת אין להכשיר אלמנת עיסה גם באופן שבעלה שתק כשכינוהו חלל, והאופן ש'אלמנת עיסה' כשירה הוא רק כשידוע שבעלה היה ספק חלל, ואין לנו סיבה לפסולו בודאות מחמת ששתיקה כהודאה. נמצא שלדעת תנא קמא, לגבי פסול שמחמת שתיקה אין חילוק בין ממזרות לחללות, ותמיד נפסל בשתיקתו.

ממשיכה הגמרא ומבארת: וְקָאָמַר לֵיהּ רַבִּי מֵאִיר לתנא קמא, דוקא הָנָךְ – באלו, פסול ממזר נתין ועבד, הוּא ששתיקתו כהודאה, משום דְּקָא פָּסֵיל לֵיהּ בַּקָּהָל – שהמכנה אותו כך מוציא עליו לעז שהוא פסול לבא בקהל ישראל, שהרי לממזר נתין ועבד אסור לישא בת ישראל, ואין לאדם לשתוק כשמוציאים עליו לעז כזה, ולכן שתיקתו נחשבת כהודאה, אֲבָל שָׁתוֹק חָלָל – אדם ששותק כשמכנים אותו 'חלל', שאין זה אלא פסול כהונה, כָּשֵׁר. וְהָא דְּשָׁתִיק – ומה שהוא שותק, זהו מִשּׁוּם דְּלֹא אִיכְפַּת לֵיהּ במה שמכנים אותו חלל, כיון שגם לדברי המלעיז כשר הוא לבא בקהל, ואין שתיקתו כהודאה. וכך פירוש דברי רבי מאיר, 'שמעתי, כל שאין בה אחד מכל אלו', כלומר מאלו שהוזכרו בדברי תנא קמא, שהם שתוק ממזר נתין ועבד, 'משיאין לכהונה', ואף אם הוא שתוק חלל, ושלא כדברי תנא קמא הפוסל גם שתוק חלל.

וְעל זה קָאָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר לְתַנָּא קַמָּא ששנה את דבריו דְּרַבִּי מֵאִיר, אִי שָׁמַע לָךְ – אם אכן שמעת דַּמַּכְשֵׁר רַבִּי מֵאִיר בְּשָׁתִיקָה, לֹא – אין זה כמו שאמרת, שהוא מכשיר באופן דְּקָרוּ לֵיהּ חָלָל וְשָׁתִיק, שבאופן זה פסול הוא, אֶלָּא רבי מאיר הכשיר באופן דְּקָרוּ לֵיהּ מַמְזֵר וְשָׁתִיק, וְהטעם לכך, דהָאי דְּשָׁתִיק אין זו ראיה שמודה, אלא סָבַר – חושב אותו אדם, למה לי לצווחו, הרי מי שהוא מַמְזֵר, קָלָא אִית לֵיהּ – יש קול שממזר הוא, שמכירים ישראל ממזרים שביניהם, וכיון שאין עלי קול, איני צריך למחות על לעז זה. אֲבָל אדם שכאשר מכנים אותו מַמְזֵר וְצוֹוֵחַ שאינו ממזר, וכשמכנים אותו חָלָל וְשׁוֹתֵק, פָּסוּל – אנו תולים שאכן הוא חלל, וְהָאי דְּאִשְׁתִּיק – והטעם ששתק ולא מחה כשכינוהו חלל, משום שאין מכירין ישראל חללים שביניהם, וְסָבַר אותו אדם, מֵיסְתָּיֵיהּ דְּלֹא מַפְקֵי לֵיהּ מִקָּהָל – די לי בכך שאין יודעים על פסולי ואין מוציאים אותי מקהל כהונה, ואם אצווח ואמחה יבררו את הדבר, ויגלו שאכן אני חלל, ולכן סובר רבי מאיר שהשותק כשמכנים אותו חלל, פסול.

הגמרא מקשה סתירה בין הברייתות בענין זה: תָּנֵי חֲדָא – שנינו בברייתא אחת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁתוֹק מַמְזֵר – אדם ששותק כשמכנים אותו ממזר, כָּשֵׁר. וּשְׁתוֹק חָלָל, פָּסוּל. וְתָנֵיָא אִידָךְ – ובברייתא אחרת שנינו בהיפך, שָׁתוֹק חָלָל, כָּשֵׁר. שָׁתוֹק מַמְזֵר, פָּסוּל.

מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – הברייתא השניה היא כדעת תַּנָּא קַמָּא אֲלִיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר, ששתוק ממזר פסול, כיון שלא היה לו לשתוק על לעז הפוסלו לבא בקהל, אבל שתוק חלל כשר, כיון שאינו צריך למחות על לעז שאין בו פסול קהל. וְהָא – והברייתא הראשונה, דעת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֲלִיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר היא, ששתוק חלל פסול, כיון שאין ישראל מכירים את החללים שביניהם, והוא שותק כדי שלא יבררו את פסולו, ושתוק ממזר כשר, כיון שמכירים ישראל ממזרים שביניהם, ואינו חושש למחות באומרים שהוא ממזר.

משנה

משנתינו ממשיכה לדון באשה שנבעלה ואין ידוע אם לכשר או לפסול: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּתִינוֹקֶת – ילדה, שֶׁיָּרְדָה לְמַלְאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן – מן המעיין שמחוץ לעיר, וְנֶאֱנָסָה, ואין ידוע אם הבועל כשר היה, או פסול הפוסל את האשה לכהונה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אם רוֹב אֲנָשִׁים אותה הָעִיר מַשְׁאִין לְכְהוּנָּה – ראויים להשיא לכהונה, כלומר, כשרים הם, ועל כן אלמנותיהם ובנותיהם כשרות לכהונה, הֲרֵי זוֹ – אותה תינוקת תִּינָּשֵׂא לְכְהוּנָּה, שמן הסתם נאנסה על ידי אדם כשר שאינו פוסל אשה בביאתו.

* * *

גמרא

הגמרא מבררת כדעת מי נשנתה משנתינו: אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, שהכשיר ברוב כשרים, דְּאָמַר כְּמַאן – כדעת מי הוא סובר, במחלוקת של רבן גמליאל ורבי יהושע במשנה לעיל (יג,), אִי כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, המכשיר אשה שנבעלה וטוענת לכשר נבעלתי, הרי התבאר לעיל (יג:) שֶׁאַפִּילּוּ בְּרוֹב פְּסוּלִין נַמִּי מַכְשֵׁר רבן גמליאל, ומדוע הצריך רבי יוחנן בן נורי רוב כשרים. וְאִי כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הפוסל, הרי התבאר (שם) שֶׁאַפִּילּוּ בְּרוֹב כְּשֵׁרִים נַמִּי פָּסֵיל רבי יהושע, ומדוע הכשיר רבי יוחנן בן נורי ברוב כשרים.

מבארת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רב נחמן, באמת רבי יוחנן בן נורי סובר כרבי יהושע, שאף ברוב כשרים האשה פסולה לכהונה, אך כאן יש טעם מיוחד להתירה, דְּהָכִי [–כך] אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,